

**Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
Štátny pedagogický ústav Bratislava**

**Vzdelávací program pre deti s autizmom alebo d'alšími
pervazívnymi vývinovými poruchami
ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie**

**Vzdelávací program ako súčasť štátneho vzdelávacieho programu
schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
pod číslom CD-2008-18550/39582-1:914 dňa 26. mája 2009.**

OBSAH

ÚVOD	3
1. Ciele výchovy a vzdelávania	3
2. Stupeň vzdelania	4
3. Profil absolventa	4
4. Vzdelávacie oblasti	5
5. Charakteristika predprimárneho vzdelávania	5
6. Vzdelávacie štandardy	6
6.1 Obsah a špecifické ciele v tematickom okruhu Ja som	7
6.2 Obsah a špecifické ciele v tematickom okruhu Ľudia	11
6.3 Obsah a špecifické ciele v tematickom okruhu Príroda	13
6.4 Obsah a špecifické ciele v tematickom okruhu Kultúra	15
7. Vyučovací jazyk	17
8. Organizačné usporiadanie denných činností	17
9. Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie	18
10. Povinné personálne zabezpečenie	18
11. Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie	19
12. Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní	19
13. Zásady a podmienky na vypracovanie školských vzdelávacích programov	19

ÚVOD

Výchova a vzdelávanie detí s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami sa podľa § 94 ods. 2 písm. f) zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon č. 245/2008 Z. z.) uskutočňuje podľa vzdelávacieho programu pre deti s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami.

Vzdelávací program pre deti s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami sa uplatňuje pri vzdelávaní detí v materskej škole podľa § 94 ods.1 písm. a) a b) zákona č. 245/2008 Z. z., t. j. v špeciálnych materských školách - v triedach pre deti s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami, v špeciálnych triedach pre deti s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami materských škôl bežného typu, alebo pri ich individuálnom začlenení.

Vymedzuje špecifické potreby a požiadavky na komplexnú odbornú starostlivosť o deti s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami vo všetkých materských školách, kde sú vzdelávané.

1. Ciele výchovy a vzdelávania

Všeobecné ciele

- Všestranný a harmonický rozvoj dieťaťa,
- rozvoj individuality dieťaťa,
- privykanie dieťaťa na zdravý spôsob života,
- zabezpečenie pocitu bezpečia a spokojnosti dieťaťa.

Špecifické ciele

- Vytvorenie podmienok pre docelenie čo najlepšej sociálnej adaptácie a samostatnosti v dospelosti,
- kompenzovanie poškodených schopností,
- habilitačný rozvoj zaostávajúcich vývinových schopností,
- odstraňovanie druhotných problémov (napr. správania),
- výučba každodenných praktických schopností pomocou špeciálnych metód, vytvorenie základného adaptívneho správania,
- rozvoj cielených sociálnych a komunikačných schopností,
- cielené kompenzovanie vývinového zaostávania vyplývajúceho z autizmu alebo ďalších pervazívnych vývinových porúch a z pridružených poškodení,
- zabránenie vytvorenia stereotypného, neadekvátneho správania, resp. jeho korekcia,
- vytvorenie špecifického, protetického, augmentatívneho prostredia, nástrojov, metód správneho návykového systému a osvojenie si jeho použitia.

Z hľadiska nerovnomernej štruktúry schopností detí s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami je prvoradým cieľom rozvíjanie

- zaostávajúcich oblastí,
- rozvíjanie priemerných, resp. vynikajúcich schopností.

2. Stupeň vzdelania

Predprimárne vzdelávanie (ISCED 0).

3. Profil absolventa

V špeciálnej materskej škole pre deti s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami sa rozvíjajú tieto **kompetencie (spôsobilosti)**:

1. Psychomotorické kompetencie
2. Osobnostné (intrapersonálne) kompetencie
3. Sociálne (interpersonálne) kompetencie
4. Komunikatívne kompetencie
5. Kognitívne kompetencie
6. Učebné kompetencie
7. Informačné kompetencie

Vymedzenie kompetencií treba chápať relatívne, nakoľko v predškolskom období ide o dosahovanie základov kompetencií dieťaťa.

Kompetencie dieťaťa s autizmom alebo ďalšou pervazívnou vývinovou poruchou

1. Psychomotorické kompetencie	Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru svojho postihnutia: <ul style="list-style-type: none">– používa v činnosti všetky zmysly,– ovláda pohybový aparát a telesné funkcie,– prejavuje túžbu a ochotu pohybovať sa,– ovláda základné lokomočné pohyby,– využíva globálnu motoriku prekonávaním prírodných a umelých prekážok
2. Osobnostné (intrapersonálne) kompetencie	<ul style="list-style-type: none">– uvedomuje si vlastnú identitu (v závislosti od stupňa a charakteru svojho postihnutia),– vyjadruje svoje pocity,– vyjadruje svoje potreby
3. Sociálne (interpersonálne) kompetencie	<ul style="list-style-type: none">– správa sa podľa naučených stereotypov,– hrá sa vo dvojici,– nadväzuje očný kontakt
4. Komunikatívne kompetencie	<ul style="list-style-type: none">– vyjadruje svoje potreby slovne alebo pomocou augmentatívnej a/alebo alternatívnej komunikácie (podporné a náhradné spôsoby komunikácie),– chápe jednoduché požiadavky dospelých,– reprodukuje oznamy, texty

5. Kognitívne kompetencie	<ul style="list-style-type: none"> – rieši s pomocou učiteľa problémy v osobnej a spoločenskej rovine, – rieši jednoduché problémové úlohy, – poznáva účel predmetov, – manipuluje s nimi podľa ich účelu, – prejavuje svoje postoje, – poznáva čo sa mu páči/nepáči, čo je správne/nesprávne, čo je dobré/zlé na veciach, osobách, – objavuje a nachádza funkčnosť vecí
6. Učebné kompetencie	<ul style="list-style-type: none"> – využíva naučené pojmy, znaky a symboly, – pozoruje, – kladie otázky, – učí pod učiteľovým vedením, – uplatňuje organizovanú štruktúru miesta, času, postupu činnosti, – prejavuje aktivitu v individuálnom učení, – hodnotí vlastný výkon, teší sa z vlastných výsledkov, – zvláda základy učenia sa pod vedením učiteľa, – naučí sa pracovať s hračkami, knihou, učebnými pomôckami, – sústreďí sa primerane dlhý čas na hru a na zámernú riadenú výchovno-vzdelávaciu činnosť
7. Informačné kompetencie	<ul style="list-style-type: none"> – využíva rôzne zdroje získavania informácií aj mimo materskej školy (od blízkych osôb, z detských kníh, časopisov a encyklopédií, prostredníctvom informačno-komunikačných technológií, z rôznych médií)

Súbor kompetencií slúži pre učiteľov, aby vedeli, kam majú smerovať svoje pedagogické pôsobenie prostredníctvom cieľavedomej, zmysluplnej a rozvojových možností detí s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami primeranej výchovno-vzdelávacej činnosti.

4. Vzdelávacie oblasti

Tematické okruhy a vzdelávacie oblasti pre deti s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami sú tie isté ako uvádza Štátny vzdelávací program ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie (pre deti bez zdravotného postihnutia).

5. Charakteristika predprimárneho vzdelávania

Charakteristika postihnutia

Do skupiny pervazívnych vývinových porúch sú zahrnuté tieto diagnostické kategórie: detský autizmus (F84.0), atypický autizmus (F84.1), Rettov syndróm (F84.2), iná dezintegratívna porucha v detstve (F84.3), hyperaktívna porucha spojená s mentálnou retardáciou a stereotypnými pohybmi (F84.4), Aspergerov syndróm (F84.5), iné pervazívne vývinové poruchy (F84.6), nešpecifikovaná pervazívna vývinová porucha (F84.9). MKCH – 10 (1992).

Špecifiká výchovy a vzdelávania

- Deti s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami sa vzdelávajú podľa **individuálneho vzdelávacieho programu**.
- Obsah a špecifické ciele vzdelávania sa prispôbujú individuálnym osobitostiam každého dieťaťa.

Dieťa s autizmom alebo ďalšou pervazívnou vývinovou poruchou môže byť vzdelávané

- a) v špeciálnej materskej škole pre deti s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami,
- b) v špeciálnej triede pre deti s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami materskej školy,
- c) v triede materskej školy spolu s inými deťmi, t. j. v školskej integrácii (podľa § 94 ods. 1 písm. b) bod 2 zákona č. 245/2008 Z. z.).

Špeciálnu materskú školu pre deti s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami možno zriadiť pre najmenej desať detí; zrušiť ju možno ak klesne počet detí pod osem. V odôvodnených prípadoch, najmä z dôvodu dostupnosti, ju možno so súhlasom zriaďovateľa ponechať zriadenú aj s menším počtom detí, najmenej však s počtom štyri.

Vnútorne sa člení na triedy, do ktorých sa spravidla zaraďujú deti rovnakého veku. Trieda pre deti s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami v materskej škole sa zriaďuje najmenej pre štyri deti, čo je zároveň aj najvyšším počtom detí v tejto triede (§ 5 ods. 1 písm. f) vyhlášky MŠ SR č. 322/2008 Z. z. o špeciálnych školách). Riaditeľ školy môže povoliť prekročenie najvyššieho počtu detí v triede najviac o dvoch.

6. Vzdelávacie štandardy

Deti s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami v predprimárnom vzdelávaní nepostupujú podľa vzdelávacích štandardov.

Obsah vzdelávania možno ho chápať ako záväzok pre učiteľa. Obsahuje základný rozsah učiva, ktoré má dieťa s autizmom alebo ďalšou pervazívnou vývinovou poruchou zvládnuť, primerane svojim možnostiam, prostredníctvom špeciálnych metód a prostriedkov.

Slúži na rozvíjanie elementárnych zručností a schopností detí s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami predškolského veku.

Špecifické ciele sú koncipované ako **predpokladané cieľové požiadavky**, ktoré by malo dieťa s autizmom alebo ďalšou pervazívnou vývinovou poruchou dosiahnuť na konci predškolského veku.

6.1 Obsah a špecifické ciele v tematickom okruhu JA SOM

Perceptuálno-motorická oblasť	
Obsah	Špecifické ciele
<p>Svalové napätie a dýchanie. Uplatnenie lateralít v pohybe. Hrubá motorika. Rovnováha. Orientácia v priestore. Základné lokomočné pohyby (chôdza, beh, skok, lezenie, hádzanie a chytanie). Základné polohy, postoje a pohyby (stoj, sed, ľah, kľak, atď.). Manipulácia s náčiním. Pohyb na náradí. Pravidlá, rešpektovanie a spolupráca. Pohyb ako prostriedok upevňovania zdravia.</p>	<p>V závislosti od stupňa a charakteru svojho postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kontrolovať pri pohybe svalové napätie a dýchanie, – prejavíť v rôznych pohybových činnostiach vlastnú lateralitu, – vedieť udržať rovnováhu, – orientovať sa v priestore (vo vzťahu k vlastnej osobe), ovládať základné lokomočné pohyby, – zaujať rôzne postavenia podľa pokynov, – poznať názvy základných polôh, postojov a pohybov, – napodobňovať pohyb v rôznych podmienkach (s náčiním, na náradí), pohybovať sa okolo osi vlastného tela (obraty, kotúle), – manipulovať s rôznymi predmetmi, náčiním (rukami, nohami, kolenami, hlavou, zdvíhať, nosiť, podávať, gúľať, pohadzovať, odrážať, kopáť, driblovať, balansovať), – dodržiavať zvolené pravidlá, spolupracovať, rešpektovať ostatných, – zaujať adekvátne postoje k pohybu a športovým aktivitám
<p>Pracovné návyky.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zvládnuť sebaobslužné činnosti (obliekať sa, obúvať sa, umývať sa, čistiť si zuby atď.) a návyky správneho stolovania (jesť s príborom, udržiavať čistotu pri jedle, atď.), – zachovať v pracovných a technických činnostiach návyky poriadku a čistoty (upratať po sebe, dávať si pozor na odev, atď.)
<p>Jemná motorika. Práca s rôznym materiálom. Pracovné techniky. Technická tvorivosť. Elementárne základy práce s počítačom.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zhotoviť výtvary z rozmanitého materiálu, vrátane odpadového, rôznymi technikami (strihať, lepiť, tvarovať materiál atď.), uplatňovať pri tom technickú tvorivosť, – zhotoviť výtvary zo skladačiek a stavebníc z rôzneho materiálu postupne od väčších dielcov až po drobné dieliky podľa vlastnej fantázie a podľa predlohy, – zvládnuť na základe primeraných inštrukcií dospelého, na elementárnej úrovni prácu s počítačom – pracovať s detskými edukačnými programami <p>Poznámka: cieľ sa plní za predpokladu, ak sú v materskej škole vytvorené vhodné podmienky.</p>

Perceptuálno-motorická oblasť	
Obsah	Špecifické ciele
Vizuomotorika. Grafomotorika. Základné grafické tvary.	<ul style="list-style-type: none"> – sedieť správne a dodržiavať sklon papiera pri kreslení na stole, – využívať koordináciu zraku a ruky, – kresliť veľkými grafickými pohybmi, – kresliť uvoľnenou rukou, plynulo a smelo, – držať správne grafický materiál a používať primeranú intenzitu tlaku na podložku pri používaní rôznych techník, – znázorňovať graficky motivovaný pohyb vychádzajúci z ramenného kĺbu (kývanie, mletie, hojdanie, navíjanie), zápastia (vertikálne línie, horizontálne línie, krivky, slučky) a pohybu dlane a prstov (horný a dolný oblúk, lomená línia, vlnovka, ležatá osmička, fiktívne písmo)

Kognitívna oblasť	
Obsah	Špecifické ciele
Meno a priezvisko dieťaťa. Rodina a jej členovia. Postoje k členom rodiny.	V závislosti od stupňa a charakteru svojho postihnutia: <ul style="list-style-type: none"> – predstaviť sa menom i priezviskom, (slovne, alebo s použitím alternatívnej a/alebo augmentatívnej komunikácie), – rozlíšiť a pomenovať členov rodiny, – zaujať postoj k členom rodiny, vrátane novonarodeného člena rodiny, a vyjadriť ho prostredníctvom rôznych umeleckých výrazových prostriedkov
Orientácia v bezprostrednom okolí domova a materskej školy. Postoje k domovu.	<ul style="list-style-type: none"> – orientovať sa v tesnej blízkosti domova a materskej školy, – rozlíšiť dominanty svojho bydliska, – zaujať postoj k svojmu domovu a vyjadriť ho prostredníctvom rôznych umeleckých výrazových prostriedkov
Ľudské telo. Umelecké stvárnenie ľudskej postavy.	<ul style="list-style-type: none"> – určiť na základe viacmyslového vnímania časti tela a jednoduchým spôsobom opísať ich funkciu (slovne, alebo s použitím alternatívnej a/alebo augmentatívnej komunikácie), – vnímať a určiť viacerými zmyslami niektoré životne dôležité orgány (srdce, pľúca, mozog, atď.), – prejaviť pozitívne postoje k svojmu telu a vyjadriť ich prostredníctvom rôznych umeleckých výrazových prostriedkov, – aplikovať poznatky o svojom tele pri zobrazovaní a vytváraní ľudskej postavy (s uplatnením rôznych výtvarných a pracovných)

Kognitívna oblasť	
Obsah	Špecifické ciele
	techník)
Zdravotný stav, postoje k zdraviu. Zásady ochrany vlastného zdravia. Riešenie krízových situácií ohrozujúcich zdravie. Ochrana proti drogám. Možnosti poškodenia zdravia. Zdravé potraviny.	<ul style="list-style-type: none"> – rozlíšiť a jednoduchým spôsobom intuitívne opísať stav zdravia a stav choroby, (slovne, alebo s použitím alternatívnej a/alebo augmentatívnej komunikácie), – dodržať zásady ochrany zdravia (s pomocou dospelých), – zaujať pozitívne postoje k svojmu zdraviu i k zdraviu iných a vyjadriť ich prostredníctvom rôznych umeleckých výrazových prostriedkov, – privolať pomoc dospelého v krízových situáciách, v ktorých je ohrozené jeho zdravie, prípadne zdravie iných, (slovne, alebo s použitím alternatívnej a/alebo augmentatívnej komunikácie), – uvedomiť si nebezpečenstvo kontaktu s neznámymi osobami (odmietnuť sladkosti od neznámych osôb, vnímať to ako nebezpečenstvo ohrozenia zdravia), – rozlíšiť príčiny možného nebezpečenstva a poškodenia zdravia pri zakázanej manipulácii s niektorými predmetmi, napr. s ostrými predmetmi, zápalkami, liekmi, chemikáliami, čistiacimi prostriedkami, elektrospotrebičmi, ale aj neznámymi prírodninami, – poznať, rozlíšiť, triediť a vyberať si zdravé potraviny
Bezpečnosť cestnej premávky.	<ul style="list-style-type: none"> – dodržiavanie pravidiel cestnej premávky vzhľadom na bezpečnosť, – poznať základné dopravné značky, riadiť sa podľa nich, – prechádzať bezpečne cez cestu pod vedením starších osôb

Sociálno-emocionálna oblasť	
Obsah	Špecifické ciele
Komunikácia emócií. Vlastná jedinečnosť a jedinečnosť iných. Obhajovanie vlastného stanoviska v konflikte. Sebaregulácia. Rozhodovanie sa. Sebahodnotenie. Základné pravidlá kultúrneho správania.	<p>V závislosti od stupňa a charakteru svojho postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pozdraviť, poďakovať a požiadať o pomoc, (slovne, alebo s použitím alternatívnej a/alebo augmentatívnej komunikácie), – komunikovať prijateľným spôsobom pozitívne a negatívne emócie a vyjadriť pocity, (slovne, alebo s použitím alternatívnej a/alebo augmentatívnej komunikácie), – uvedomovať si a uplatňovať vlastnú jedinečnosť

Sociálno-emocionálna oblasť	
Obsah	Špecifické ciele
	<p>a vlastné nápady so zreteľom na jedinečnosť iných detí v skupine,</p> <ul style="list-style-type: none"> – obhajovať nenásilne vlastné stanovisko v prípade vzniku konfliktu, – prejsť sebareguláciu v hrách a iných aktivitách – konať s ohľadom na seba a druhých, – rozhodovať sa pre určitú činnosť, – hodnotiť svoje vlastné schopnosti v rôznych činnostiach, – uplatňovať a rešpektovať návyky kultúrneho správania a spoločenských pravidiel
<p>Kontakt v komunikácii. Počúvanie s porozumením. Pasívna a aktívna slovná zásoba. Zmysluplnosť rečového prejavu. Artikulácia hlások a hláskových skupín. Spisovná reč. Tvorivosť v rečovom prejave. Analyticko-syntetické činnosti so slovami.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – nadviazať neverbálny a/alebo verbálny kontakt s inými deťmi a dospelými, – predstaviť seba a svojho kamaráta, (slovne, alebo s použitím alternatívnej a/alebo augmentatívnej komunikácie), – počúvať s porozumením, – rozširovať si pasívnu a aktívnu slovnú zásobu, (verbálnu i neverbálnu – alternatívnu a/ alebo augmentatívnu), – uplatniť aktívnu slovnú zásobu vzhľadom na obsahový kontext (zmysluplne rozprávať o svojich pocitoch, zážitkoch, dojmach), (slovne, alebo s použitím alternatívnej a/alebo augmentatívnej komunikácie), – vedieť sluchom rozlišovať jednotlivé hlásky v slove, ich kvalitu a lokalizáciu, – vyslovovať správne a zreteľne všetky hlásky a hláskové skupiny, – uplatňovať spisovnú podobu materinského jazyka, – používať synonymá, antonymá a homonymá, vytvárať rýmy, (len pokiaľ to nepodporuje echolalické prejavy dieťaťa), – uplatňovať schopnosť analyticko-syntetických hier a činností so slovami (len pokiaľ to nepodporuje echolalické a stereotypné verbálne prejavy dieťaťa)

6.2 Obsah a špecifické ciele v tematickom okruhu ĽUDIA

Perceptuálno-motorická oblasť	
Obsah	Špecifické ciele
Pravidlá a spolupráca v hudobno-pohybových hrách. Súladi pohybu, hudby a textu hry.	<p>V závislosti od stupňa a charakteru svojho postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dodržať pravidlá hudobno-pohybových hier, – uplatňovať spoluprácu v hudobno-pohybovej alebo hudobno-dramatickej hre vo dvojici, prípadne v malej skupine, – zladať pohybovú a hudobnú stránku v hudobno-pohybovej hre, – stvárniť hudobno-dramaticky textovú časť hry

Kognitívna oblasť	
Obsah	Špecifické ciele
Ľudské činnosti a ich umelecké stváranie. Význam práce.	<p>V závislosti od stupňa a charakteru svojho postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať, prípadne slovne opísať a umelecky stvárniť rozmanité ľudské činnosti, – poznať a v hrách napodobniť prácu rodičov, – pochopiť význam práce na základe rozmanitých pracovných činností, – riešiť interaktívne úlohy v detských edukačných programoch <p>Poznámka: cieľ sa plní za predpokladu, ak sú v materskej škole vytvorené vhodné podmienky.</p>
Farby, farebná rozmanitosť vo vlastných produktoch.	<ul style="list-style-type: none"> – priradiť, rozoznať a pomenovať, resp. priradiť pomenovanie farieb na obklopujúcich reáliách, – uplatňovať individuálne farebné videnie, – uplatňovať na základe vlastného pozorovania farebnú rozmanitosť vo výtvarných, pracovných i technických produktoch
Dopravné prostriedky.	<ul style="list-style-type: none"> – poznať, rozlíšiť, priradiť a triediť dopravné prostriedky podľa miesta pohybu (zem, voda, vzduch)

Kognitívna oblasť	
Obsah	Špecifické ciele
<p>Priradovanie, triedenie, usporadúvanie, zostavovanie podľa kritérií. Číselný rad. Základné počtové úkony v číselnom rade od 1 do 10. Rovinné (kruh, trojuholník, štvorec a obdĺžnik) a priestorové geometrické tvary (guľa, kocka, kváder, valec). Plošná a priestorová tvorivosť.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – priradiť, triediť a usporiadať predmety podľa určitých kritérií (farba, tvar, veľkosť), – určiť rovnaké alebo rozdielne množstvo prvkov v skupine, – počítat' minimálne od 1 do 10, – priradiť číslo (nie číslicu) k danému počtu predmetov od 1 do 10, – vykonávať jednoduché operácie v číselnom rade od 1 do 10 (v spojitosti s manipuláciou s predmetmi alebo hračkami), – poznať, rozlíšiť, priradiť, triediť a určiť niektoré rovinné geometrické tvary, – poznať, rozlíšiť, priradiť, triediť a určiť niektoré priestorové geometrické tvary, – zostaviť z puzzle, rozstrihaných obrázkov, paličiek alebo geometrických tvarov obrazce a útvary podľa fantázie, predlohy a primeraných inštrukcií, resp. vizuálnych schém
<p>Počúvanie s porozumením. Neslovné reakcie (pohyby, gestá, mimika). Pasívna a aktívna slovná zásoba v štátnom – slovenskom jazyku a v cudzom jazyku (angličtina, nemčina, atď.). Spisovná podoba jazyka.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – počúvať s porozumením, – reagovať neslovne na otázky a pokyny, – reagovať slovne na jednoduché otázky jednoslovnou, viacslovnou odpoveďou alebo jednoduchou frázou, – komunikovať jednoduchými vetnými konštrukciami v štátnom – slovenskom jazyku a v cudzom jazyku, – používať spisovnú podobu štátneho – slovenského alebo cudzieho jazyka <p>Poznámka: komunikácia v štátnom jazyku sa vzťahuje na deti navštevujúce materské školy s iným vyučovacím jazykom a na deti iných národností (vrátane cudzincov); komunikácia v cudzom jazyku sa vzťahuje na všetky deti navštevujúce materské školy, ktorých rodičia o to prejavia záujem.</p>

Sociálno-emocionálna oblasť	
Obsah	Špecifické ciele
<p>Orientácia v emóciách iných osôb. Delenie, pomoc, obdarovanie. Riešenie konfliktov.</p>	<p>V závislosti od stupňa a charakteru svojho postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozlišovať pozitívne i negatívne emócie, – rozdeliť sa, obdarovať niekoho a pomôcť inému, – nenásilne riešiť konflikt s iným dieťaťom/deťmi, dohodnúť sa na kompromise, – vyjadriť elementárne hodnotiace postoje k správaniu iných
<p>Otvorená komunikácia. Akceptácia názorovej odlišnosti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – komunikovať otvorene bez bariér a predsudkov, – prijať v rozhovore s inými deťmi názorovú

Sociálno-emocionálna oblasť	
Obsah	Špecifické ciele
	odlišnosť, prijateľným spôsobom obhajovať svoje vlastné názory
Rozmanitosť ľudských vlastností. Základy empatie.	<ul style="list-style-type: none"> – hodnotiť a rozlišovať pozitívne i negatívne charakterové vlastnosti ľudí na základe reálnych i fiktívnych situácií, – zaujať pozitívne a empatické postoje k chorým, osobám so zdravotným postihnutím, starým ľuďom, multikultúrnej a socioeconomickej rozmanitosti ľudstva

6.3 Obsah a špecifické ciele v tematickom okruhu PRÍRODA

Perceptuálno-motorická oblasť	
Obsah	Špecifické ciele
Pohyb v prírode. Umelá lokomócia. Otužovanie. Pohyb s rôznymi pomôckami. Špeciálne pohybové zručnosti a schopnosti (kĺzanie, bobovanie, hry s vodou, atď.).	<p>V závislosti od stupňa a charakteru svojho postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pohybovať sa v rôznom prostredí (sneh, ľad, voda) bez strachu a zábran, – otužovať sa prostredníctvom vody, snehu, vetra, slnka, – modifikovať pohyb v zmenených podmienkach alebo v problémových situáciách, – pohybovať sa rôznymi spôsobmi medzi prírodnými alebo umelými prekážkami, – využívať na pohyb rôzne pomôcky, – zvládnuť na elementárnej úrovni špeciálne pohybové zručnosti a schopnosti, – zvládnuť turistickú vychádzku do blízkeho prírodného okolia
Výtvarná, pracovná a technická tvorivosť.	<ul style="list-style-type: none"> – prejavíť zručnosti a praktickú tvorivosť pri vytváraní produktov z prírodných prostredníctvom využitia rôznych pracovných a výtvarných techník

Kognitívna oblasť	
Obsah	Špecifické ciele
Ročné obdobia. Rastlinná a živočíšna ríša. Význam prírodného prostredia.	<p>V závislosti od stupňa a charakteru svojho postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozlíšiť podľa typických znakov ročné obdobia, – určiť niektoré pozorovateľné spojitosti medzi rastlinnou a živočíšnou ríšou, – poznávať význam prírodného prostredia na základe pozorovania a zážitkov z prírody
Zvieratá a živočíchy.	<ul style="list-style-type: none"> – poznať, rozlíšiť a určiť na základe priameho

Kognitívna oblasť	
Obsah	Špecifické ciele
Domáce zvieratá.	<p>alebo sprostredkovaného pozorovania niektoré domáce, lesné a exotické zvieratá, vtáky a voľne žijúce živočíchy,</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznávať úžitok niektorých domácich zvierat, – zaujať pozitívne postoje k zvieracej ríši, – poznať nebezpečenstvo vyplývajúce z dotýkania sa neznámych zvierat
Kvety. Starostlivosť o rastliny. Stromy a kríky. Huby.	<ul style="list-style-type: none"> – poznať, opísať a rozlíšiť niektoré kvety, – poznávať význam starostlivosti o rastliny, – poznať, opísať a rozlíšiť stromy a kríky a zdôvodniť ich odlišnosť, – vedieť, že huby sú jedlé a nejedlé
Živá a neživá príroda. Počasie. Elementárne predstavy o zemi. Elementárne predstavy o slnku. Elementárne predstavy o mesiaci a hviezdach.	<ul style="list-style-type: none"> – poznať, rozlíšiť zložky živej a neživej prírody, – poznať, opísať, rozlíšiť prírodné javy ovplyvnené počasím, – vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami vlastné predstavy o zemi získané pozorovaním a z rôznych médií, – vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami predstavy o slnku získané pozorovaním a z rôznych médií, – vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami predstavy o mesiaci a hviezdach získané pozorovaním a z rôznych médií

Sociálno-emocionálna oblasť	
Obsah	Špecifické ciele
Krásy prírody. Hodnotenie prírodného prostredia. Ochranárske postoje k prírode.	<p>V závislosti od stupňa a charakteru svojho postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – citlivo vnímať krásu prírody, jej čaro a jedinečnosť, – hodnotiť prírodné prostredie, – prejavovať vzťah a ochranárske postoje k prírodnému prostrediu a stvárniť ich prostredníctvom rôznych umeleckých výrazových prostriedkov, – prakticky uplatniť návyky starostlivosti o prírodu (nezahadzovať odpadky, hrabať lístie, atď.), – vyjadrovať pocity, zážitky, dojmy zo starostlivosti o prírodu a zobrazovať ich

6.4 Obsah a špecifické ciele v tematickom okruhu KULTÚRA

Perceptuálno-motorická oblasť	
Obsah	Špecifické ciele
Rytmizácia hrou na telo pri postojoch, chôdzi, behu. Reakcie na zmenu tempa hudby. Pohybové stvárnenie charakteru hudby. Tanec a pohybová improvizácia.	<p>V závislosti od stupňa a charakteru svojho postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rytmizovať samostatne hrou na telo 2/4, 3/4 takt pri rôznych postojoch, chôdzi, behu, – pohotovo reagovať na zmenu tempa hudobného sprievodu, – vyjadriť náladu piesne a hudby prirodzeným kultivovaným pohybom, – uplatňovať tanečné prvky (cvalové poskoky, poskočný krok, otočky, úklony), – uplatňovať získané schopnosti v pohybovej improvizácii podľa hudby

Kognitívna oblasť	
Obsah	Špecifické ciele
Hračky a predmety.	<p>V závislosti od stupňa a charakteru svojho postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vnímať rôznorodosť hračiek a predmetov vo svojom okolí, – vnímať a rozoznať, že hračky a predmety sú z rôzneho materiálu, ktorý má rôzny povrch, tvar, farbu, veľkosť, atď.
Časové vzťahy.	<ul style="list-style-type: none"> – orientovať sa v časových vzťahoch jedného dňa, týždňa a roka v spojení s konkrétnymi činnosťami a prostredníctvom rozlišovania podstatných znakov, – rozlíšiť časové vzťahy – čo je teraz, dnes, čo bolo, včera, čo bude, zajtra
Bydlisko. Mestá a obce. Moja rodná vlasť.	<ul style="list-style-type: none"> – pomenovať miesto svojho bydliska, (slovne, alebo alternatívnou a/alebo augmentatívnou komunikáciou) – vymenovať niektoré názvy ďalších miest a obcí, – vedieť, že naša vlasť je Slovenská republika, – vedieť, že hlavným mestom je Bratislava, – poznať niektoré miestne a štátne symboly
Kultúrne dedičstvo, sviatky a ich oslavy. Umelecké stvárnenie prežívania sviatkov.	<ul style="list-style-type: none"> – zapojiť sa aktívne do prípravy osláv sviatkov a spoločenských udalostí vrátane udržiavania ľudových tradícií, – vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami pocity, dojmy a zážitky z osláv sviatkov
Rozmanitosť sveta. Umelecké stvárnenie dojmov	<ul style="list-style-type: none"> – overiť si z detských encyklopédií a iných médií, že svet je rozmanitý (pozostáva aj z oceánov,

Kognitívna oblasť	
Obsah	Špecifické ciele
z pozorovania sveta.	<p>morí, riek, pohorí, lesov, pralesov, rozmanitej zvieracej ríše, atď.),</p> <ul style="list-style-type: none"> – vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami pocity, dojmy z pozorovania sveta, príp. zážitky z návštevy zahraničia

Sociálno-emocionálna oblasť	
Obsah	Špecifické ciele
<p>Emocionalita v hre. Sociabilita v hre. Rôznorodosť hier. Tvorivosť v hre. Plánovanie, realizácia a hodnotenie hry.</p>	<p>V závislosti od stupňa a charakteru svojho postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prejavovať radosť z hry, – postupne sa zapojiť do hry: vo dvojici menšej skupine, väčšej skupine a vedieť spolupracovať v nej, – chápať rôznorodosť hier, – začať, rozvíjať a dokončiť hru, – uplatňovať tvorivosť v hre, – plánovať, realizovať a hodnotiť hru
<p>Rytmizácia riekaniak a piesní. Spev piesní. Vyjadrenie charakteru piesne na detských hudobných nástrojoch a dramatickými výrazovými prostriedkami. Hudobná tvorivosť. Počúvanie piesní a hudby. Umelecké stvárnenie pocitov z počúvania hudby.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – rytmizovať ľudové riekanky a detské ľudové a umelé piesne hrou na tele alebo prostredníctvom Orffovho inštrumentária, – spievať v rozsahu kvinty (c1 – g1) – sexty (relatívne intonačne čisto), v prípade hudobného nadania aj v rozsahu oktávy (c1 – c2) s radosťou a primerane charakteru detskej ľudovej a umelej piesni s rôznou tematikou, – vyjadriť charakter piesne hrou na detských hudobných nástrojoch, – stvárniť detské piesne dramatickými výrazovými prostriedkami, – počúvať detské hudobné skladby s citovým zaangažovaním, – stvárniť pocity z počúvania hudby aj inými umeleckými výrazovými prostriedkami (výtvarnými, dramatickými, atď.), – použiť v hrách riekanky, vyčítanky s rôznou tematikou, (v prípade echolalických detí pozor na sklon k verbálnym stereotýpiám)
<p>Experimentovanie s farbami. Výtvarná tvorivosť. Kreslenie, maľovanie, modelovanie. Výtvarné techniky. Plošné a priestorové výtvarné stvárňovanie. Kompozičné celky. Hodnotiace postoje k umeleckým dielam.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – experimentovať s vlastnosťami farieb a uplatňovať ich tvorivé variácie, – pokryť celú plochu rozmanitými farbami, – kresliť, maľovať, modelovať v rôznych polohách (ľah, kľak, stoj, sed), – kresliť, maľovať, modelovať podľa vlastnej fantázie, predstáv a na tému, – kresliť, maľovať, modelovať rôznymi technikami, tvorivo a s použitím rôzneho

Sociálno-emocionálna oblasť	
Obsah	Špecifické ciele
	materiálu, – kresliť, maľovať, modelovať, plošne a priestorovo zobrazovať ľudskú a zvieraciú postavu, – používať tvorivo rôzne výtvarné techniky, – tvoriť s využitím fantázie, alebo na základe vizuálnej predlohy kompozičné celky, – vnímať a pozorovať krásu umeleckých diel, – hodnotiť postupne umelecké diela, architektonické riešenia významných budov
Knihy, písmená a číslice. Detská, ľudová a autorská poézia a próza. Prednes literárnych útvarov. Voľná reprodukcia literárnych textov. Literárno-dramatická tvorivosť. Umelecké stvárnenie obsahu literárnych a dramatických diel. „Čítanie“ a „písanie“ jednoduchého príbehu.	– prejavíť záujem o knihy, písmená, číslice, orientovať sa v knihách, (zvážiť v prípade detí so sklonom k hyperlexii), – počúvať s porozumením a citovým zaangažovaním detskú ľudovú a autorskú poéziu, rozprávky a príbehy, (zvážiť u detí so sklonom k vytváraniu verbálnych rutín), – vnímať s citovým zaangažovaním bábkové divadlo a iné detské divadlo (činohru, spevohru), – zapamätať si a prednášať krátke literárne útvary, napr. riekanky, hádanky, vyčítanky, krátke detské básne, atď., (zvážiť u detí so sklonom k vytváraniu verbálnych rutín), – reprodukovať voľne ľudové a autorské rozprávky a príbehy, (zvážiť u detí so sklonom k vytváraniu verbálnych rutín), – vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami (výtvarne, hudobne, dramaticky, hudobno-dramaticky) pocity a dojmy z rozprávok, príbehov a divadla, – „čítať“ kreslený príbeh a obrázkový seriál, – „písať“ obrázkový list

7. Vyučovací jazyk

Vyučovacím jazykom v materských školách je štátny jazyk Slovenskej republiky.

8. Organizačné usporiadanie denných činností

Denný poriadok je súhrn noriem, podľa ktorých sa organizuje život detí v špeciálnej materskej škole. Je flexibilný, prispôsobený individuálnym potrebám každého dieťaťa.

Usporiadanie denných činností

- zohľadňuje aktuálny stav dieťaťa,
- prihliada na špecifické potreby a možnosti dieťaťa,
- zabezpečuje vyvážené striedanie činností (optimálny biorytmus, bezstresové prostredie, individuálne osobitosti),

- vytvára časový priestor na hru a učenie dieťaťa,
- dodržiava stanovený čas na činnosti zabezpečujúce životosprávu (osobná hygiena, stravovanie, stolovanie).

V dennom poriadku sa striedajú

- hry a hrové činnosti,
- pohybové a relaxačné cvičenia,
- pobyt vonku,
- odpočinok,
- činnosti zabezpečujúce životosprávu.

Všetky organizačné formy denného poriadku sú po pedagogicko-psychologickej stránke rovnocenné.

9. Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie

Organizácia výchovy a vzdelávania v špeciálnych materských školách je

- s poldennou výchovou a vzdelávaním, spravidla 5 hodín denne v dopoludňajšom alebo popoludňajšom čase,
- s celodennou výchovou a vzdelávaním, spravidla od 6.00 hodiny do 18.00 hodiny,
- s týždennou výchovou a vzdelávaním, počas pracovných dní v týždni,
- s nepretržitou výchovou a vzdelávaním, bez prerušenia, aj počas dní pracovného pokoja.

10. Povinné personálne zabezpečenie

Pedagogickí zamestnanci

- spĺňajú kvalifikačné požiadavky stanovené všeobecne záväznými právnymi predpismi,
- preukazujú odborné a osobnostné spôsobilosti, ktoré využívajú pri pedagogickej komunikácii, motivácii žiakov, ich diagnostikovaní, hodnotení, pozitívnom riadení triedy,
- riadia svoje sebarozvíjanie a celoživotné vzdelávanie v odbornej oblasti a osobnostnom raste, ako súčasť kolektívu pedagógov sú schopní vzájomnej efektívnej a ľudsky podporujúcej komunikácie, spolupráce, tímovej práce a kooperatívneho riešenia problémov.

Vedúci pedagogickí zamestnanci

- svojimi manažérskymi, organizačnými a pedagogickými schopnosťami vytvárajú predpoklady pre fungujúci, motivovaný spolupracujúci kolektív s profesionálnou klímou a podporujúcim prostredím,
- starajú sa o svoj odborný a osobnostný rast, ako aj všetkých členov kolektívu a vytvárajú preň podmienky,

- sú schopní poradiť učiteľom a obhájiť ich pred negatívnymi faktormi, ktoré by nepriaznivo ovplyvňovali ich pedagogické pôsobenie.

Asistent učiteľa

- pracuje v triede, ktorú navštevuje dieťa alebo viac detí s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami, ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie príslušného dieťaťa v závislosti od závažnosti jeho postihnutia.

Pomocný zdravotnícky personál

- pomáha dieťaťu pri sebaobsluže.

11. Povinné materiálne-technické a priestorové zabezpečenie

- Triedy vybavené viacúčelovým výškovo nastaviteľným nábytkom, s priestorom pre relaxáciu a nenáročnú pohybovú aktivitu,
- učebne pre jednotlivé vzdelávacie oblasti (predmety) vybavené špeciálnym nábytkom, prístrojmi, nástrojmi, pomôckami, technikou, materiálmi,
- bezpodnetová miestnosť,
- štrukturované priestory na individuálne vzdelávanie detí s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami,
- priestory pre telovýchovné aktivity s bezpečným povrchom, náradím a náčiním,
- priestory pre prípravné práce učiteľa, priestory pre uloženie pomôcok,
- priestory pre stravovanie rešpektujúce hygienické normy,
- priestory pre vedenie školy a potrebných nepedagogických zamestnancov (miestnosť riaditeľa, zástupcu, hospodára, liečebného pedagóga, školského psychológa a pod.), so zodpovedajúcim technickým vybavením a nábytkom,
- miestnosť pre uskladnenie učebníc, archív,
- priestory pre odkladanie odevov a obuvi (šatne),
- spoločné priestory pre hygienu, vrátane WC, detí, učiteľov a učiteľky vybavené dávkovačmi pre tekuté mydlo, zásobník s dezinfekčným prostriedkom a zásobníkmi pre jednorazové utierky,
- ďalšie pomocné priestory pre zaistenie chodu materskej školy.

12. Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní

Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní detí s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami sú tie isté ako sú uvedené v Štátnom vzdelávacom programe ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie.

13. Zásady a podmienky na vypracovanie školských vzdelávacích programov

Školský vzdelávací program pre deti s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami je vypracovaný na základe tohto vzdelávacieho programu, ktorý je súčasťou Štátneho vzdelávacieho programu pre primárne vzdelávanie (ISCED 0).